

history and tourism education as an autonomous whole system, its internal system functions need a certain structure. Special local history and tourism training is a set of highly specialized subsystems that are regulated by both the relevant component of regional culture and the necessary professional specialization.

The purpose of special local history-tourism training is to provide both special-professional (regional culture) and special-subject (tourism-local history, museum-ethnographic, ecological-local history, etc.) training of future specialists. The implementation of special local studies training as a mechanism for in-depth training of specialists should contribute to: a) the combination of various components of educational activity (scientific, project-practical training, upbringing and communication, artistic education) and the creation of conditions for the full satisfaction of the needs of each individual; b) expansion of students' opportunities for individual choice of educational content and learning methods, taking into account their abilities and interests; c) raising the level of regional culture of specialists in order to lay the foundation for the compliance of regional training with the standard of training of specialists for the tourism industry in Ukraine.

Special local history and tourism training should be represented by an educational complex that is able to ensure the development of a specific cultural component (scientific and project-practical training, upbringing and communication, art education) through branch-educational components (natural science, cultural science, human science, social science, etc.) in accordance with professional specialization profile.

Keywords: training of tourist personnel, pedagogical innovations, professional training, local history and tourism training, teaching methods, graduate education.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-156.2023.20>

УДК 378.091.3:80-051]:37.091.313

Ципнятова І. В., Тун Січень

ІННОВАЦІЙНА ПРЕДМЕТНО-МОВНА СТРАТЕГІЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ (CLIL) ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

У статті розглянуто особливості використання стратегії (CLIL) у процесі навчання студентів ЗВО. Досліджено та уточнено сутність цього поняття, а також розглянуто передумови його виникнення. Зазначено, що метою використання стратегії предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) у вищих навчальних закладах є одночасне вивчення профільного предмета та опанування іноземної мови.

Зазначено, що для розвитку сучасного суспільства потрібні фахівці, здатні мислити і діяти глобально і творчо, які вміють налагоджувати міжнародні контакти, співпрацювати з партнерами на рівні міжкультурної творчої взаємодії, інакше кажучи, ті, які володіють високим рівнем міжкультурної компетентності, розвиненими почуттями емпатії, транспекції, толерантності тощо. Період глобальної цифровізації та інформаційної революції, який нині панує, підкреслює необхідність формування комунікативної компетенції у випускників закладів вищої освіти на високому рівні, оскільки конкурентоспроможний фахівець має володіти не лише професійними знаннями.

У дослідженні підкреслено, що заняття, на яких застосовується CLIL, складаються з таких компонентів, як: зміст (отримання знань, формування вмінь і навичок у предметній сфері); спілкування (практичне застосування іноземної мови в освітньому процесі); пізнання

(розвиток когнітивних і розумових здібностей); культура (визнання існування інших культур та рідної культури). Обґрунтовані основні принципи стратегії CLIL. Визначені її особливості та провідні компоненти, проаналізовані переваги та виклики впровадження стратегії предметно-мовного інтегрованого навчання. Доведено, що впровадження CLIL в освітній процес ЗВО активізує пізнавальні здібності студентів і мотивує їх до вивчення навчальних дисциплін іноземною мовою.

Ключові слова: стратегія предметно-мовного інтегрованого навчання, іноземна мова, інтеграція, навчання.

Інтеграція вітчизняної освіти у світовий освітній простір має базуватися на засадах пріоритету національних інтересів, збереження та розвитку інтелектуального потенціалу нації, миротворчої спрямованості міжнародного співробітництва, толерантності в оцінюванні здобутків освітніх систем зарубіжних країн та адаптації цих здобутків до потреб національної системи освіти. Реалізація цих засад передбачає удосконалення фахової підготовки майбутніх філологів, розширення міжнародного співробітництва у галузі освіти, виконання цільових інноваційних програм щодо розширення участі України у співробітництві на міжнародному ринку освітніх послуг. Актуальність теми статті великою мірою, крім названих моментів, визначається тією обставиною, що у сьогоденному світі практично не існує етнічно гомогенних країн, а їх різноетнічне населення розселено, зазвичай, дисперсно і представники різних спільнот мусять вступати у взаємодію один з одним. У цьому контексті важливу роль відіграє міжкультурний діалог, який необхідно вправно впроваджувати у повсякденне спілкування. Царина професійної підготовки представляє релевантне поле для формування та функціонування міжкультурного діалогу.

Проблемам проходження успішної соціокультурної адаптації в різних соціальних групах, різним аспектам вторинної соціалізації у ЗВО, а також особливостям міжкультурних комунікацій в освітньому просторі приділялось і приділяється чимало уваги вченими, які спираються на результати емпіричних соціологічних досліджень. Створення умов для отримання якісної освіти іноземцями в Україні безперечно сприятиме покращенню іміджу нашої країни та надолуженню втраченого останніми роками ХХ століття освітнього потенціалу України. Процес навчання не може відбуватися з відривом від соціально-культурного середовища країни, що приймає іноземних студентів. Тому проблема формування міжкультурної компетентності майбутнього філолога у процесі фахової підготовки – один із істотних чинників, що впливає на ефективність навчання у ЗВО.

Історія вітчизняної і зарубіжної педагогіки, світовий досвід розвитку наукової думки, системи освіти і виховання народів різних континентів неспростовно доводять, що багатогранний і багатofакторний процес впливу на молоде покоління має бути і за змістом, і за формою національним. Універсальність, фундаментальність національної ідеї вимагає втілення її у всі сфери життя, культури, діяльності й поведінки як підростаючих поколінь, так і кожної особистості зокрема. На нашу думку, переважна частина вчених,

насамперед педагогів світу, глибоко переконана в тому, що гуманістичними, демократичними навчання та виховання будуть лише тоді, коли вони будуть національними.

Суспільству майбутнього потрібні фахівці, здатні мислити і діяти глобально і творчо, які вміють налагоджувати міжнародні контакти, співпрацювати з партнерами на рівні міжкультурної творчої взаємодії – тобто володіють високим рівнем міжкультурної компетентності, з розвиненими почуттями емпатії, транспекції, толерантності тощо. Всі ці якості, безперечно, є запорукою для налагодження як «діалогу культур», так і «діалогу творчості». Становлення особистості, котра має вищезгадані якості, є одним з найважливіших завдань сучасної освіти. Отже, нові вимоги у полікультурній системі освіти передбачають високий рівень професіоналізму педагогів-філологів, який, у тому числі, визначається складовими його міжкультурної компетентності.

Дослідження нових стратегій викладання іноземних мов залишається актуальним і набуває особливої значущості в сучасних умовах. Період глобальної цифровізації та інформаційної революції, що ми переживаємо, підкреслює необхідність формування комунікативної компетенції у випускників закладів вищої освіти на високому рівні. Неможливо уявити конкурентоспроможного фахівця, який володіє лише професійними знаннями. Сьогодні важливо наголошувати на тому, що, поряд із двомовністю, яка є обов'язковою для випускників закладів вищої освіти, також актуалізується проблема формування міжкультурної компетентності майбутніх філологів.

Сучасна освіта в Україні характеризується освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого та водночас на модернізацію системи освіти відповідно до вимог часу, новітніх здобутків науки, культури та соціальної практики. Перед майбутніми фахівцями постає завдання не лише сформувати навички іншомовної комунікації, але й отримати глибокі знання у своїй спеціальності. Досягнення успіху у вирішенні цього завдання здебільшого залежить від застосування інноваційних педагогічних стратегій на заняттях з іноземної мови у ЗВО. Однією з таких стратегій є CLIL (Content and Language Integrated Learning – стратегія предметно-мовного інтегрованого навчання). Аналіз явища CLIL у контексті навчання студентів є складним, оскільки мова в цьому випадку є як цільовим об'єктом, так й інструментом. Однак викладання теоретичних курсів відповідає основним принципам та має всі ключові характеристики предметно-мовного інтегрованого навчання, що позитивно впливає на мотивацію студентів до навчання.

Англійський вчений Д. Марш (2002) розглядає методи навчання, де «предмети викладаються іноземною мовою з подвійними цілями, а саме вивченням змісту та одночасним вивченням іноземної мови» [5]. Це визначення чітко підкреслює, що CLIL передбачає не лише викладання змісту англійською мовою, але й відзначає важливість мови під час вивчення предметної дисципліни. В результаті викладачі повинні планувати зміст занять

таким чином, щоб сприяти як вивченню предмету, так і мови.

Гнучкий підхід дозволяє використовувати CLIL на різних етапах навчання, а також адаптувати його до потреб студентів з різним рівнем мовних навичок. Ця стратегія може бути успішно впроваджена як на короткостроковій, так і на довгостроковій основі [6].

Основними принципами застосування стратегії CLIL є наступні:

1. *Подвійна фокусність*: CLIL фокусується на одночасному опануванні змісту предмета та мовних компетенцій. Студенти вивчають матеріал свого фаху крізь призму іноземної мови.

2. *Мовний контекст*: мова використовується як інструмент для засвоєння знань, а не просто як предмет вивчення. Це сприяє більш глибокому розумінню обох компонентів.

3. *Розвиток чотирьох навичок*: Особлива увага приділяється розвитку всіх чотирьох мовних навичок – читання, письма, говоріння та слухання.

Стратегія CLIL у вищій школі є потужним інструментом для розвитку багатомовних та висококваліфікованих фахівців, здатних адаптуватися до вимог глобалізованого світу. Використання стратегії CLIL дозволяє зробити процес вивчення іноземної мови більш спрямованим, оскільки мова використовується з метою вирішення конкретних комунікативних завдань. Студент отримує значний обсяг іншомовної інформації, що можна розглядати як повноцінне занурення у природне мовленнєве середовище. Крім того, кожною вивченою темою студент має можливість засвоїти специфічні терміни та лінгвістичні конструкції, що доповнюють його словниковий запас предметною термінологією. Це готує його до подальшого використання та розширення набутих знань та вмінь на практиці.

Висновки. Отже, використання стратегії предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) позитивно впливає на процес опанування іноземної мови. CLIL дозволяє паралельно засвоювати знання як з профільних, так і з мовних дисциплін, що є особливо важливим в умовах обмеженого навчального часу. Застосування технології CLIL відповідає функціональному підходу до викладання іноземної мови у вищій школі та сприяє підвищенню результативності її засвоєння шляхом створення штучного мовленнєвого середовища та конотаційного контексту, а також підвищує внутрішню мотивацію студентів.

Впровадження принципів стратегії CLIL в освітній процес у вищій школі сприяє:

- систематизації та розширенню запасу не лише лінгвістичних знань студентів, а й у сфері їхньої майбутньої спеціальності;
- підвищенню активності студентів на заняттях як з іноземної мови, так і з профільних дисциплін;
- формуванню та закріпленню вмінь використовувати літературу за майбутньою спеціальністю;
- розвитку пізнавально-творчих здібностей, навичок самовдосконалення, критичного мислення та творчого підходу до вирішення професійно важливих завдань.

Таким чином, інтегроване вивчення іноземної мови зі спеціальності є ефективним засобом для досягнення освітніх цілей, підготовки висококваліфікованих фахівців, які можуть успішно конкурувати на ринку праці в умовах інтернаціоналізації та глобалізації. Вивчення та впровадження принципів CLIL у навчальний процес може підняти розвиток іншомовної компетенції у вищій школі на якісно новий рівень, що відкриває перспективи для подальших досліджень можливостей застосування цієї стратегії у вищих закладах України.

Використана література:

1. Конференція CLILiG в Україні «Предметно-мовне інтегроване навчання німецькою мовою: можливості, переваги та задачі» від 13.10.2017, м. Київ. URL : [programm_ukrainisch.pdf](#).
2. Awan M., Sipra M. CLIL : Content based Instructional Approach to Second Language Pedagogy. *Arab World English Journal*. 2018. Vol. 9, n. 1. P. 121-133. URL : <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol9no1.9>.
3. Ball P., Kelly K., Clegg J Putting CLIL in Practice. *ELT Journal*. 2018. Vol. 72, Issue 1. P. 109-111.
4. Banegas D. CLIL teacher development : Challenges and experiences. *Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning*. 2012. Vol. 9, n. 1. P. 46-56. URL : <https://doi.org/10.5294/lacil.2012.5.1.4>.
5. Marsh D. The relevance and potential of content and language integrated learning (CLIL) for achieving MT+2 in Europe. URL : <http://userpage.fuberlin.de/elc/bulletin/9/en/marsh.html>.
6. Mehisto P, March D, Jesus Fligol M. Uncovering CLIL. Content and Language integrated learning in bilingual and multilingual education. MacMillans books for teachers. 2008.

Reference :

1. Konferentsiya CLILiG v Ukraini «Predmetno-movne intehrovane navchannya nimets'koyu movoyu: mozhlyvosti, perevahy ta zadachi» vid 13.10.2017, m. Kyiv. URL : [programm_ukrainisch.pdf](#).
2. Awan M., Sipra M. (2018). CLIL : Content based Instructional Approach to Second Language Pedagogy. *Arab World English Journal*. Vol. 9, n. 1. P. 121-133. URL : <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol9no1.9>.
3. Ball P., Kelly K., Clegg J (2018). *Putting CLIL in Practice*. *ELT Journal*. Vol. 72, Issue 1. P. 109-111.
4. Banegas D. (2012). CLIL teacher development : Challenges and experiences. *Latin American Journal of Content and Language Integrated Learning*. Vol. 9, n. 1. P. 46-56. URL : <https://doi.org/10.5294/lacil.2012.5.1.4>.
5. Marsh D. The relevance and potential of content and language integrated learning (CLIL) for achieving MT+2 in Europe. URL : <http://userpage.fuberlin.de/elc/bulletin/9/en/marsh.html>.
6. Mehisto P, March D, Jesus Fligol M. (2008). Uncovering CLIL. Content and Language integrated learning in bilingual and multilingual education. MacMillans books for teachers.

I. TSYPNYATOVA, Tun SICHEN. Innovative subject-language integrated learning strategy (CLIL) as an important factor in intensifying the professional training of future philologists.

The article examines the peculiarities of the use of strategies (CLIL) in the process of education of students of higher education institutions. The essence of this concept has been studied and specified, and the prerequisites for its emergence have also been considered. It is noted that the purpose of using the subject-language integrated learning (CLIL) strategy in higher education institutions is to simultaneously study a specialized subject and master a foreign language.

It is noted that the development of modern society requires specialists who are able to think and act globally and creatively, who are able to establish international contacts, cooperate with partners at the level of intercultural creative interaction, in other words, those who possess a high level of intercultural competence, developed feelings of empathy, transpection, tolerances, etc. The period of global digitalization and information revolution, which currently prevails, emphasizes the need for the formation of communicative competence in graduates of higher education institutions at a high level, since a competitive specialist must possess not only professional knowledge.

The research emphasizes that the classes in which CLIL is applied consist of such components as: content (acquiring knowledge, forming skills and abilities in the subject area); communication (practical use of a foreign language in the educational process); cognition (development of cognitive and mental abilities); culture (recognition of the existence of other cultures and self-identification as part of the culture). The main principles of the CLIL strategy are substantiated. Its features and leading components are defined, the advantages and challenges of implementing the strategy of subject-language integrated education are analyzed. It has been proven that the introduction of CLIL into the educational process of higher education activates the cognitive abilities of students and motivates them to study academic subjects in a foreign language.

Keywords: *strategy of subject-language integrated education, foreign language, integration, education.*